

Plán hodiny

Předmět: Hudební výchova

Téma: Romantismus v hudbě

Ročník: II.

Cíle hodiny:

- Žák rozpozná charakteristické prvky romantické hudby
 - Žák popíše významné skladatele období romantismu a jejich díla
 - Žák zhodnotí vliv romantismu na vývoj hudby
 - Obecní rysy romantismu
-

1. Evokace (4 minuty)

- Zeptám se žáků: Co už znáte o romantismu v hudbě? Jaké skladatele s tímto obdobím spojujete? (2 minuty)

Romantismus v hudbě je označení pro hudební styl, který se rozvíjel od první dekády 19. století až do počátku 20. století. Toto období je charakterizováno zvýšenou pozorností k rozšířené melodické linii a výrazovým a emotivním prvkům. Romantická hudba je také známá svou emocionalitou, rozšířením a postupným překročením tradiční harmonie, silným přijímáním impulsů z evropské lidové hudby a častým spojováním hudby s mimohudebními, obvykle literárními myšlenkami. Orchester byl během tohoto období neustále rozšiřován, aby umožnil vyjádřit stále jemnější citové odstíny a vyvolat mohutný dojem při plném nasazení všech nástrojů. Hudba se stala více chromatickou, disonantní a tónově barevnější.

Mezi přední skladatele romantismu patří Gioacchino Rossini, Petr Iljič Čajkovskij, Jacques Offenbach, Frédéric Chopin, Hector Berlioz, Franz Schubert, Robert Schumann, Felix Mendelssohn-Bartholdy, Franz Liszt, Giuseppe Verdi, Bedřich Smetana, Richard Wagner, Johannes Brahms, Antonín Dvořák, Zdeněk Fibich, Edvard Grieg a Johann Strauss mladší, ale i Gustav Mahler a Richard Strauss.

Toto období také vidělo dozrání umělecké písně, neboli Liedu, stejně jako epické rozsahy Grand opery. Ty byly předčeny až operním cyklem Richarda Wagnera Prsten Nibelungův.

- Představím žákům období romantismu v hudbě a jeho charakteristické rysy. Vysvětlím, jak se romantismus odlišuje od předchozích hudebních období. (2 minuty)

2. Uvědomění (35 minut)

- Představím žákům významné skladatele období romantismu a jejich díla. Vysvětlím, jak jejich tvorba ovlivnila vývoj hudby. (14 minut)

Představím žákům významné skladatele období romantismu a jejich díla. Začnu s Frédéricem Chopinem, který je známý svými klavírními skladbami. Jeho Nocturna a Preludia jsou považovány za vrchol romantické klavírní hudby. Chopinova hudba je plná emocí a jeho inovativní přístup k harmonii a melodii ovlivnil mnoho dalších skladatelů.

Pokračovat budu s Richardem Wagnerem, který je známý svými operami. Jeho cyklus oper Prsten Nibelungův je považován za jeden z nejvýznamnějších příspěvků k opernímu repertoáru. Wagnerovy opery jsou známé svou velkolepostí a inovativním použitím orchestrálních barev. Wagner také vytvořil koncept tzv. 'hudby budoucnosti', který ovlivnil mnoho dalších skladatelů.

Dále se budu věnovat Antonínu Dvořákovi, který je známý svými symfoniemi a komorní hudbou. Jeho Symfonie z Nového světa je jedním z nejznámějších děl romantického období. Dvořákova hudba je ovlivněna českou lidovou hudbou a jeho díla jsou považována za vrchol romantické symfonické hudby.

Na závěr se budu věnovat Johannesu Brahmsovi, který je považován za jednoho z největších skladatelů romantického období. Brahms je známý svými symfoniemi, komorní hudbou a klavírními skladbami. Jeho díla jsou považována za vrchol romantické hudby a ovlivnila mnoho dalších skladatelů.

Všechny tyto skladatele spojuje důraz na emotivitu, rozšíření a překročení tradiční harmonie a spojování hudby s mimohudebními myšlenkami. Jejich díla ovlivnila vývoj hudby a položila základy pro další hudební období.

- Zeptám se žáků: Jaké charakteristické prvky romantické hudby si dokážete vybavit? Jak se liší od hudby z předchozích období? (7 minut)

Romantická hudba je charakteristická svou emocionalitou, rozšířením a postupným překročením tradiční harmonie. Toto období také přineslo silnější přijímání impulsů z evropské lidové hudby a časté spojování hudby s mimohudebními, obvykle literárními myšlenkami, což je známo jako programní hudba. Orchester byl během 19. století neustále rozšiřován, aby umožnil vyjádřit stále jemnější citové odstíny, tak i vyvolat mohutný dojem při plném nasazení všech nástrojů. Hudba se stala více chromatickou, disonantní a tónově barevnější, s napětím (s ohledem na přijaté normy starších forem) při nárůstu počtu předznamenání.

V porovnání s předchozími obdobími, jako byl klasicismus, romantismus přinesl větší důraz na osobní a emotivní výraz. Zatímco klasicistní hudba se zaměřovala na formu a rovnováhu, romantická hudba se více soustředila na výraz osobních pocitů a emocí. Romantická hudba také často využívala větších orchestrů a více barevných harmonií než hudba z předchozích období.

Dále je důležité zmínit, že v období romantismu dozrála umělecká píseň (neboli Lied) a vznikly epické rozsahy Grand opery. Ty byly předčeny až operním cyklem Richarda Wagnera Prsten Nibelungův, který je považován za jeden z nejvýznamnějších příspěvků k opernímu repertoáru.

- Přehraji žákům ukázky z děl významných romantických skladatelů a nechám je popsat, co na hudbě pozorují. (14 minut)

Přehraji žákům ukázky z děl významných romantických skladatelů. Začnu s Nocturnem Frédérica Chopina, pokračovat budu operou Prsten Nibelungův Richarda Wagnera, poté představím Symfonii z Nového světa Antonína Dvořáka a nakonec přehraji některou z klavírních skladeb Johanna Brahmsa. Po každé ukázce se zeptám žáků, co na hudbě pozorují. Budu je motivovat, aby se zaměřili na charakteristické prvky romantické hudby, jako je emocionalita, rozšíření a překročení tradiční harmonie, spojování hudby s mimohudebními, obvykle literárními myšlenkami, rozšiřování orchestru pro vyjádření jemnějších citových odstínů a chromatičnost. Také je budu povzbuzovat, aby se zaměřili na to, jak se tyto prvky projevují v různých typech děl - klavírní hudba, opera, symfonie.

3. Reflexe (4 minuty)

- Zeptám se žáků: Jaké jsou vaše dojmy z hudby období romantismu? Jaké emoce ve vás vyvolává? (2 minuty)

Odpověď na tuto otázku je velmi individuální a závisí na osobních preferencích a zkušenostech každého žáka. Nicméně, můžeme očekávat, že žáci budou mluvit o silných emocích, které romantická hudba vyvolává. Mnoho skladatelů romantismu se zaměřovalo na vyjádření hlubokých emocí a osobních zkušeností, takže je pravděpodobné, že žáci budou mluvit o pocitech smutku, radosti, lásky, touhy, naděje nebo strachu.

Romantická hudba je také známá svou schopností vyvolat silné vizuální a literární obrazy, takže někteří žáci mohou popsat scény nebo příběhy, které si představili při poslechu hudby. Například, při poslechu Wagnerovy opery 'Prsten Nibelungův' mohou žáci popsat obrazy hrdinských postav, dramatických konfliktů nebo fantastických krajů.

Je také možné, že někteří žáci budou mluvit o technických aspektech hudby, jako je použití chromatických stupnic, disonancí, nebo rozšířených orchestrací, které mohou vyvolat určité emoce nebo dojmy. Například, rozšířený orchestr může vytvářet pocit velkoleposti a mohutnosti, zatímco chromatické stupnice a disonance mohou vyvolávat pocit napětí nebo neklidu.

Důležité je, aby učitel podporoval otevřenou a respektující diskusi o různých dojmech a emocích, které může romantická hudba vyvolat. Tato diskuse může také poskytnout příležitost k dalšímu prohloubení porozumění charakteristikám a vlivu romantické hudby.

- Zeptám se žáků: Jaké jsou vaše závěry o vlivu romantismu na vývoj hudby? (2 minuty)

Romantismus měl zásadní vliv na vývoj hudby. Toto období přineslo nové techniky a přístupy k hudební kompozici, které ovlivnily další hudební styly až do dnešní doby.

Jedním z nejvýznamnějších aspektů romantismu bylo zdůraznění emocionality a osobního výrazu. Skladatelé se zaměřovali na vyjádření svých hlubokých emocí a osobních zkušeností, což vedlo k většímu důrazu na melodii a harmonii. Toto se projevilo v rozšíření a překročení tradiční harmonie, což vedlo k většímu využití chromatických stupnic, disonancí a rozšířených orchestrací.

Romantismus také přinesl spojení hudby s mimohudebními, obvykle literárními myšlenkami. Toto se projevilo v tzv. programní hudbě, kde skladatelé využívali hudbu k vyjádření konkrétního příběhu, obrazu nebo myšlenky. Tento přístup ovlivnil nejen další vývoj klasické hudby, ale také vývoj filmové a televizní hudby, kde hudba často slouží k podpoře vizuálního a narativního obsahu.

Dalším významným aspektem romantismu bylo rozšiřování orchestru. Skladatelé začali využívat stále více nástrojů a rozšiřovat jejich možnosti, což vedlo k většímu rozsahu a barevnosti zvuku. Toto ovlivnilo nejen symfonickou hudbu, ale také operu, kde se začaly vytvářet stále náročnější a rozsáhlejší skladby.

V neposlední řadě romantismus přinesl dozrání umělecké písně (Liedu) a epické rozsahy Grand opery. Toto ovlivnilo nejen vývoj opery, ale také vývoj populární hudby, kde se začaly vytvářet stále komplexnější a emotivnější skladby.

Závěrem lze říci, že romantismus měl zásadní vliv na vývoj hudby a jeho odkaz je stále patrný v mnoha aspektech současné hudby.

Klíčové informace, které by měly na hodině zaznít

- Romantismus v hudbě trval od první dekády 19. století do počátku 20. století.
- Charakterizován zvýšenou pozorností k rozšířené melodické linii a výrazovým a emotivním prvkům.
- Významní skladatelé období romantismu zahrnují Gioacchino Rossini, Petr Iljič Čajkovskij, Jacques Offenbach, Frédéric Chopin, Hector Berlioz, Franz Schubert, Robert Schumann, Felix Mendelssohn-Bartholdy, Franz Liszt, Giuseppe Verdi, Bedřich Smetana, Richard Wagner, Johannes Brahms, Antonín Dvořák, Zdeněk Fibich, Edvard Grieg a Johann Strauss mladší.

Domácí úkol

Vyhledejte si několik skladeb z období romantismu a poslechněte si je. Zkuste identifikovat charakteristické prvky romantické hudby, o kterých jsme mluvili na hodině.